

۲۰۱۸/۰۳/۱۱

ابوالقاسم جاوید

در سوگ پیکره های بودا با "جشن گل سرخ"

برگرفته از وبسایت بی. بی. سی. و تهیه مجدد: ولی احمد نوری

تندیس های خفته بودا در بامیان افغانستان، برای قرن ها اذهان زیادی را به خود مشغول داشته است، از روزنامه نگار گرفته تا مؤرخ و مجسمه ساز. البته طی این چند سال، به خصوص بعد از انهدام تندیس ها به دست طالبان در سال ۲۰۰۱، این تندیس ها گاه گاهی خبر ساز شده اند.

تخریب این تندیس های ارزشمند، گفتنی های زیادی را در اکناف جهان برانگیخته است. از بدیل سازی آنها گرفته تا چگونگی تخریب آنها؛ ولی در این میان، "خادم علی" نقاش جوان، تصویر دیگری از تخریب بودا ها دارد که خود حکایتی است از حس نوستالژی تاریخی وی که نه متولد افغانستان است و نه هم از آن معلومات زیادی داشته است. او را، تنها خبر تخریب مجسمه های بودا به بامیان کشانده و روزها و ساعت ها در میان کلوخ پاره های تندیس ها به نقاشی پرداخته است.

این زمانی است که داشتن کمره عکاسی کفر تلقی شده و در افغانستان زیر سیطره طالبان، کسی جرأت عکاسی و فیلم

برداری را به خود نمی داد و این نقاش جوان با استفاده از ذهن هنری اش، تصویر های شگفت انگیزی از بوداها پدید آورده است.

"خادم علی" تصمیم می گیرد که به بامیان برود و از نزدیک حس عرفانی بوداها را لمس کند و همان احساس ظریف بوداها را در قالب رنگ روغن به تصویر بکشد.

این کار، برای "خادم علی"، نقاش جوانی که طالبان با هزارها میانه خوبی نداشتند، کاری آسانی نبوده است.

او در آن زمان، در کشور پاکستان زندگی می کرد.

نتیجه چندین مسافرت وی به بامیان، آثار زیبایی از رنگ و روغن است که تمام آن آثار به قیمت های گزافی به موزه های معتبر جهان، به عنوان "نماینده ای از هنر شرق" به فروش رفته است.

آثار بودای "خادم علی" به نمایندگی از هنر آسیا برای کلکسیون پوهنتون برسبین کوینزلند استرالیا خریداری شده است.

در جست و جوی بودا

مجموعه آثار "بودا" اولین اثر ارزشمند "خادم علی" به شمار می رود که وی برای تیز پایان تحصیلاتش در فاکولته ملی هنر لاهور خلق کرده است.

"خادم علی" متولد ۱۹۷۸ در کوئته پاکستان است.

او از دوران کودکی اشتیاق به نقاشی داشته و همین ذوق هنری وی در دوران نوجوانی اش، زمانی که در ایران مهاجر بوده، به مرحله عمل در می آید و وی در یک مؤسسه نقاشی در تهران نام نویسی می کند و به زودی به یکی از شاگردان ممتاز آن تبدیل می شود.

خادم می گوید که دوران اقامت او در ایران، "مشقت بار" بوده است.

با همه اینها، او نخستین بار در ایران با هنر میناتور آشنای شده است.

خادم علی در باره اینکه چرا پایان نامه تحصیلاتش را به بودا اختصاص داده، می گوید:

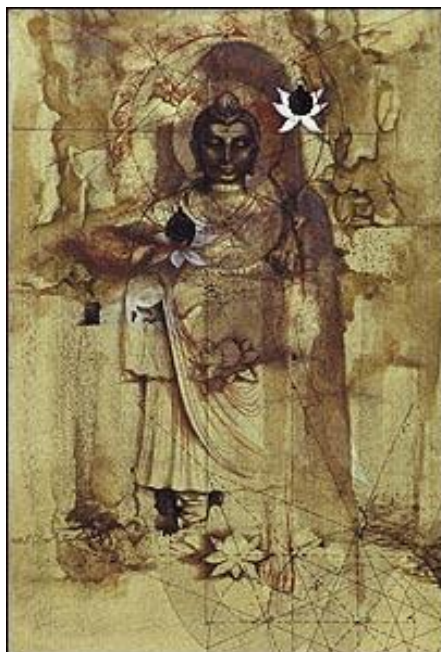
"بودا برای من هویت گذشته ام به حساب می آید. بنا بر این وقتی دیگران برای تخریب بودا یعنی هویتم بر می آیند، باید کسی برای جاودانگی آن بکوشد. به همین خاطر بعد از تخریب بودا با وجود خطر های زیاد، چندین بار به افغانستان رفتم و ماه ها در بامیان ماندم تا با بودا بیشتر نزدیک شوم و بیشتر بشناسمش".

آثار "خادم علی" به شکل یک زنجیره نامرئی همانند مغاره های بامیان از درون با همدیگر پیوند می یابند که درک یکی بدون تماشای دیگری مشکل است.

وی اولین نمایشگاهش را در آگست سال ۲۰۰۴ میلادی در گالری هنری "چوکندی" شهر کراچی پاکستان، به نام "جشن گل سرخ" برگزار کرد. بعد از آن، همین آثار پیش از فروش در کشور جاپان به نمایش گذاشته شده اند.

رد پای بودا و فلسفه بودائی (صلح) در بیشتر آثار "خادم علی"، حتی در آن آثاری که نماد های اسلامی هم در آن دیده می شود، نمایان است.

بودیزم و مکتب "صلح"

او در این مورد می گوید: "یک نقاش باید به عمق و رسالت کارش آگاه باشد تا اثری که بیرون می دهد دارای یک پیام روشن باشد. این کار ممکن نیست مگر اینکه نقاش مطالعه و شناخت کافی از موضوع کارش داشته باشد. برای من وقتی در مورد بودا کارم را شروع کردم مهم این بود که بودا و فلسفه بودائی را اول باید بشناسم، از همین رو، شروع کردم به مطالعه بودیزم. شاید همین مطالعات من منجر به این شده که تا اندازه ای تحت تاثیر فلسفه صلح بودائی قرار بگیرم".

بدعت گری

برداشت عمومی از مینیاتوری با صحنه های تخیلی و رمانتیک قرین است که به دوران مغول ها باز می گردد. تقریباً تمام ژانر ها به یک نقطه می رسند، یعنی زیبایی تخیل آمیز و رویایی؛ ولی آثار "خادم علی" از این تصور فاصله زیادی دارد.

او با فرم شکنی، در واقع در صف بدعت گران جوانی در آمده است که مینیاتوری را از حالت تخیلی و رویا آمیزش بیرون آورده و با واقعیت های روزمره زندگی وفق داده است.

بدین معنی که آثار "خادم علی"، بیشتر از واقعیات و تحولات واقعی پیرامونش سرچشمه گرفته است. به طور مثال، در مجموعه آثار "بودا"، از طالبان و "اسامه بن لادین"، چهره زشتی همراه با نارنجک و توپ تصویر شده است. در عین حال وی چهره های بوداها را در حالت های مختلف خلسه، نیایش و آرامش به تصویر کشیده است که با وجود تخریب شان، هنوز هم جاودانه اند. این جاودانگی از نظر "خادم علی" بدین معنی است که ترور تنها می تواند در جسم ظاهر شود نه در اندیشه و فلسفه.

برجستگی دیگر در کار این هنرمند جوان افغان، تلفیق اندیشه و فلسفه بودایی با هنر و باور های اسلامی است که او با الهام از اشعار مولانا و فردوسی ترکیبات بدیعی را در آثارش خلق کرده است.

او در یکی از آثارش، جای خالی بودا را درون کعبه نقش کرده است، در حالی که خطوط کج و معوج عربی معکوس که نشانه "نادرست بودن افراط‌گرایی دینی" است هر دو نماد دینی را احاطه کرده اند. این نماد می‌تواند نشانه برآشفتگی "خادم علی" از تخریب تندیس‌های بودا و اذعان او به احترام متقابل به ادیان باشد.

ابوالقاسم جاوید
روزنامه‌نگار افغان مقیم استرالیا